
Sadržaj

Uvod	19
------	----

GLAVA I – ODGOVORNOST ZA ŠTETU

Odjeljak I

1. Pojam i terminologija	25
1.1. Terminologija	25
1.2. Transformacija štete u subjektivno pravo	26
1.3. Odgovornost za štetu je pravni odnos	27
1.4. Razlikovanje odgovornosti za štetu od drugih pravnih instituta	27
1.5. Definicija odgovornosti za štetu	27

Odjeljak II

1. Odgovornost za štetu kroz istoriju	29
1.1. Odgovornost za štetu u pravnim sistemima starih naroda	29
1.2. Odgovornost za štetu u rimskom pravu	31
1.2.1. Odgovornost za štetu po Zakonu XII tablica	34
1.2.2. Odgovornost za štetu po Lex Aquilia	35
1.2.3. Odgovornost za štetu u klasičnom rimskom pravu	35
1.3. Odgovornost za štetu u pravnim sistemima srednjeg vijeka	38
1.4. Odgovornost za štetu u pravnim sistemima IX i XX vijeka	38

Odjeljak III

1. Osnov odgovornosti za štetu	41
1.1. Pojam pravnog osnova odgovornosti za štetu	41
1.2. Pojam činjeničnog osnova odgovornosti za štetu	42
2. Važnija teorijska gledišta o pravnom osnovu odgovornosti za štetu	42
2.1. Rimsko pravo	43

2.2. Francusko pravo	44
2.3. Njemačko pravo	46
2.4. Švajcarsko pravo	48
2.5. Anglo-američko pravo	48
2.6. Jugoslovensko pravo	49
2.6.1. Gledišta o pluralitetu osnova odgovornosti za štetu	49
2.6.2. Gledišta o jedinstvenom pravnom osnovu odgovornosti za štetu	52
3. Osnovi odgovornosti za štetu prema Zakonu o obligacionim odnosima	53
3.1. Odgovornost po osnovu krivice	54
3.2. Odgovornost bez obzira na krivicu	56
3.3. Odgovornost po osnovu pravičnosti	58
3.4. Odgovornost za mješoviti slučaj	59

Odjeljak IV

1. Pretpostavke i vrste odgovornosti za štetu	60
1.1. Uvod	60
1.2. Subjekti odgovornosti	60
1.2.1. Fizička lica	61
1.2.2. Pravna lica	62
1.3. Štetna činjenica	62
1.4. Protivpravnost	62
1.4.1. Nanošenje štete po dužnosti	64
1.4.2. Nanošenje štete vršenjem prava	64
1.4.3. Nanošenje štete u nužnoj odbrani	65
1.4.4. Nanošenje štete u stanju nužde	65
1.4.5. Dozvoljena samopomoć	66
1.4.6. Pristanak oštećenog	67
1.5. Šteta	67
1.5.1. Pojam	67
1.5.2. Dioba štete	68
1.6. Opasnost	69
1.7. Uzročnost	69
1.7.1. Važnija teorijska gledišta o uzročnoj vezi	70
1.7.1.1. Teorija uslova	71
1.7.1.2. Teorija predvidljivosti	72
1.7.1.3. Teorija kreativne uzročnosti	72
1.7.1.4. Teorija cilja zaštite norme	73

1.7.1.5. Teorija o kauzalitetu sfere	73
1.7.1.6. Teorija o psihičkom kauzalitetu	74
1.7.1.7. Teorija o kauzalitetu propuštanja	74
1.7.1.8. Teorija ravnoteže uslova	74
1.7.1.9. Realističko-objektivna teorija uzročnosti	74
1.7.1.10. Teorija adekvatne uzročnosti	75
1.8. Krivica	76
1.8.1. Sposobnost	77
1.8.2. Oblici krivice	77
1.8.3. Načela dokazivanja krivice	79
2. Vrste odgovornosti za štetu	79

GLAVA II – OBJEKTIVNA ODGOVORNOST

Odjeljak I

1. Pojam i karakteristike	85
2. Terminološka razmatranja	86
3. Objektivna odgovornost u sistemu odštetne odgovornosti	89
3.1. Subjektivna i objektivna odgovornost	89
3.2. Objektivna odgovornost i kriterijum pravičnosti	92
3.3. Objektivna odgovornost i odgovornost za mješoviti slučaj	93
4. Funkcije objektivne odgovornosti	95

Odjeljak II

Istorijski razvoj objektivne odgovornosti	98
1. „Objektivna odgovornost” u pravnim sistemima starih naroda	98
2. Razvojne faze odgovornosti za štetu u pravnim sistemima starih naroda	100
3. Srednjevjekovno pravo	101
4. Objektivna odgovornost u pravnim sistemima XIX i XX vijeka	104
4.1. Njemačko pravo	105
4.2. Francusko pravo	109
4.3. Englesko pravo	114
5. Evolucija objektivne odgovornosti u XX vijeku	120

5.1. Objektivizacija subjektivne odgovornosti razgraničenjem od krivične odgovornosti i uvođenjem pravnih standarda pažnje	123
5.2. Objektivizacija subjektivne odgovornosti pretpostavkom krivice i prenosom tereta dokazivanja	125
6. Objektivna odgovornost u jugoslovenskom pravu XIX i XX vijeka	128

Odjeljak III

1. Objektivna odgovornost po Zakonu o obligacionim odnosima	133
2. Objektivna odgovornost u pozitivnom uporednom pravu	138
2.1. Pozitivno pravo država nastalih nakon disolucije SFRJ	138
2.2. Pozitivno odštetno pravo drugih evropskih zemalja	142

Odjeljak IV

Važnija teorijska gledišta o objektivnoj odgovornosti	145
1. Teorija rizika-profita	145
2. Teorija stvorenog rizika	147
3. Teorija krivice u čuvanju	149
4. Teorija krivice u nadzoru ili nadgledanju	151
5. Teorija garancije	151
6. Teorija pravičnosti	152
7. Teorija uzročnosti	153
8. Teorija socijalizacije rizika	154

GLAVA III – VRSTE OBJEKTIVNE ODGOVORNOSTI

Odjeljak I

Uvodna razmatranja	159
1. Razvrstavanje objektivne odgovornosti	161
2. Razvrstavanje vanugovorne objektivne odgovornosti	162
3. Razvrstavanje objektivne odgovornosti za štetu zbog povrede obaveze	164

Odjeljak II

(I) Objektivna odgovornost za štetu od opasne stvari i opasne djelatnosti

Uvodna razmatranja	165
Pretpostavke odgovornosti	166
1. Opasne stvari i opasne djelatnosti	167
1.1. Pojam stvari	168
1.2. Evolucija pojma opasne stvari	168
1.3. Pojam opasne stvari u francuskom odštetnom pravu	170
1.4. Pojam opasne stvari u francuskoj doktrini odštetnog prava	172
1.4.1. Teorija o opasnim i bezopasnim stvarima	173
1.4.2. Teorija autonomnog djelovanja stvari	175
1.4.3. Teorija o aktivnom i pasivnom učešću stvari u prouzrokovanju štete	176
1.4.4. Teorija o položaju i pravilnosti funkcionisanja stvari	176
1.4.5. Teorija o stvarima u pokretu kao uzroku štete	176
1.5. Pojam opasne stvari u njemačkom odštetnom pravu	176
1.6. Pojam opasne stvari u jugoslovenskom pravu	177
1.6.1. Postojanje, priroda i svojstva stvari	180
1.6.2. Položaj stvari	185
1.6.3. Djelovanje stvari	187
1.7. Opasne stvari i opasne djelatnosti po ZOO	190
1.8. Određivanje pojma opasne djelatnosti u jugoslovenskoj pravnoj nauci i sudskoj praksi	193
2. Uzročnost	199
2.1. Pojam	199
2.2. Pretpostavka uzročnosti	199
2.3. Uzročnost kao sastavni dio sudskog silogizma o odgovornosti za štetu	203
3. Oslobođenje od odgovornosti	204
3.1. Pojam više sile	205
3.2. Pojam slučaja	207
3.3. Potpuno oslobođenje od odgovornosti	207
3.3.1. Šteta potiče od uzroka koji se nalazio van stvari	207
3.3.2. Isključiva radnja oštećenog ili trećeg lica	209
3.3.3. Objektivna nepredvidljivost, neizbježnost ili neotklonjivost vanjskog uzroka i subjektivna nepredvidljivost radnje oštećenog ili trećeg lica, te neizbježnost i neotklonjivost njenih posljedica	211

3.4. Djelimično oslobođenje imaoca motornog vozila od odgovornosti za štetu, doprinos oštećenog i podijeljena odgovornost imaoca i oštećenog	213
3.5. Solidarna odgovornost imaoca opasne stvari i trećeg lica	214
3.6. Solidarna odgovornost imalaca opasnih stvari prema trećim licima u slučaju udesa izazvanog motornim vozilima u pokretu kao i u ostalim slučajevima pričinjavanja štete trećem licu usljed uzajamnog dejstva opasnih stvari	215
4. Subjekti odgovornosti za štetu od opasne stvari i opasne djelatnosti	218
4.1. Pojam odgovornog lica	219
4.1.1. Pojam vlasnika opasne stvari kao odgovornog lica	222
4.1.2. Pojam držaoca opasne stvari kao odgovornog lica	224
4.1.3. Protivpravni držalac stvari kao odgovorno lice	227
5. Subjekti odgovornosti po Zakonu o obligacionim odnosima	228
5.1. Pojam imaoca opasne stvari kao odgovornog lica	229
5.1.1. Vlasnici, suvlasnici i držaoci opasne stvari kao imaoci	230
5.1.2. Odgovornost imaoca za štete pričinjene od osoba koje su kod njega na radu	231
5.1.3. Odgovornost imaoca u slučaju povjeravanja opasne stvari drugom licu, bez ukazivanja na skrivene mane ili skrivena svojstva stvari	232
5.1.4. Odgovornost imaoca u slučaju povjeravanja opasne stvari licu koje nije osposobljeno ili nije ovlašćeno da njome rukuje	232
5.1.5. Odgovornost imaoca u slučaju povjeravanja stvari drugom licu na kratkotrajnu ili jednokratnu upotrebu	233
5.1.6. Neposredni držaoci opasnih stvari	233
5.1.7. Odgovornost ovlašćenih korisnika opasne stvari koji nisu kod imaoca na radu	234
5.1.8. Odgovornost neovlašćenih korisnika opasne stvari	234
6. Pojam oštećenog lica	235
(II) Odgovornost za štetu u slučaju udesa izazvanog motornim vozilima u pokretu	
Uvodna razmatranja	236
1. Uporedno pravo	239
1.1. Jedinstveni sistem subjektivne odgovornosti	241
1.2. Jedinstveni sistem objektivne odgovornosti	244
1.3. Mješoviti sistem odgovornosti za štetu	246

2. Pretpostavke odgovornosti za štetu	250
2.1. Opšte pretpostavke	250
2.1.1. Šteta	250
2.1.2. Uzročna veza u slučaju udesa motornih vozila u pokretu - opšte napomene	251
2.1.3. Uzročna veza u slučaju udesa motornih vozila u pokretu - posebne napomene	254
2.1.4. Subjekti odgovornosti - odgovorna i oštećena lica	256
2.1.4.1. Pojam odgovornog lica	256
2.1.4.2. Pojam oštećenog lica	266
2.2. Posebne pretpostavke	268
2.2.1. Udes (saobraćajna nezgoda)	268
2.2.2. Motorno vozilo	270
2.2.3. Pokret (pogon) motornog vozila	274
2.2.4. Učešće dva ili više motornih vozila u udesu	275
3. Objektivna odgovornost imalaca motornih vozila u pokretu prema trećim licima	276
3.1. Oslobođenje od odgovornosti	278
4. Primjena pravila o odgovornosti bez krivice u slučaju prosuđivanja međusobnih odštetnih zahtjeva imalaca motornih vozila u pokretu	278
(III) Objektivna odgovornost za štetu od životinja	
Uvodne napomene	284
1. Pojam životinja	285
2. Pravni aspekti podjele životinja	286
3. Razvoj odgovornosti za štetu od životinja	288
4. Životinje – opasne ili bezopasne stvari ?	290
5. Pretpostavke odgovornosti	292
5.1. Djelovanje životinje	294
5.2. Uzročna veza, oslobođenje od odgovornosti i odgovorna lica	295
(IV) Objektivna odgovornost za štete od građevina	
Uvodne napomene	296
1. Pojam građevine	297
2. Razvoj odgovornosti za štetu od građevina	299
3. Građevine – opasne ili bezopasne stvari, odgovorna lica i oslobođenje od odgovornosti	305

(V) Objektivna odgovornost proizvođača stvari sa nedostatkom	
Uvodne napomene	308
1. Odgovornost za štetu od proizvoda i odgovornost za štetu na proizvodu	310
2. Pojam stvari sa nedostatkom	311
3. Vrste nedostataka	313
3.1. Konstrukcijski nedostaci	313
3.2. Proizvodni ili fabrički nedostaci	314
3.3. Instrukcijski nedostaci	314
3.4. Opasnost razvoja	314
4. Uporedno pravo	314
5. Odgovornost proizvođača stvari sa nedostatkom u američkom, njemačkom i francuskom pravu	316
5.1. Pravo Sjedinjenih Američkih Država	316
5.2. Njemačko pravo	317
5.3. Francusko pravo	317
6. Odgovornost proizvođača stvari sa nedostatkom u našem pravu	318
6.1. Pretpostavke, subjekti i oslobođenje od odgovornosti	319

Odjeljak III

Ostali slučajevi vanugovorne objektivne odgovornosti za štetu

(I) Objektivna odgovornost roditelja za štetu koju drugom pričini njihovo dijete do navršene sedme godine života	
Uvodna razmatranja	321
1. Razvoj odgovornosti roditelja za štetu koju pričini dijete	322
2. Pretpostavke odgovornosti - de lege lata	324
3. Isključenje odgovornosti	325
4. Objašnjenje objektivne odgovornosti roditelja	326
(II) Objektivna odgovornost poslodavca za štetu koju zaposleni pričini trećem licu	
Uvodna razmatranja	327
1. Razvoj odgovornosti poslodavca u uporednom pravu	328
2. Pretpostavke odgovornosti	331
3. Pravna priroda odgovornosti	333

(III) Objektivna odgovornost pravnog lica za štetu koju prouzrokuje njegov organ	
1. Odnos pravnog lica i njegovih organa	335
2. Radnje organa u obavljanju funkcije i radnje u vezi sa obavljanjem funkcije, karakter odgovornosti pravnog lica i oslobođenje od odgovornosti	340
(IV) Objektivna odgovornost u slučaju terorističkih akata, javnih demonstracija ili manifestacija	
Uvodna razmatranja	343
1. Pojam akta nasilja ili terora, javnih demonstracija i manifestacija	344
2. Pravna priroda odgovornosti	347
3. Pretpostavke odgovornosti i uslovi za oslobođenje od odgovornosti	351
(V) Objektivna odgovornost organizatora priredbi	
Uvodna razmatranja	353
1. Pojam priredbe	354
2. Pravna priroda odgovornosti	356
3. Pretpostavke odgovornosti	357
3.1. Izvanredne okolnosti	357
3.2. Prostor u kojem se održava priredba	358
3.3. Uzročna veza	359
3.4. Oštećena lica	359
4. Oslobođenje od odgovornosti	360
(VI) Objektivna odgovornost zbog uskraćivanja neophodne pomoći	
Uvodna razmatranja	360
1. Pravna priroda odgovornosti	361
2. Pretpostavke odgovornosti	363
2.1. Očigledna ugroženost života ili zdravlja	363
2.2. Predvidljivost štete	364
2.3. Uzročna veza	364
2.4. Granice obaveze i oslobođenje od odgovornosti	365
(VII) Objektivna odgovornost u vezi sa obavezom zaključenja ugovora	
Uvodna izlaganja	366
1. Pretpostavke odgovornosti	368

2. Karakter odgovornosti i mogućnost oslobođenja	370
(VIII) Objektivna odgovornost u vezi sa vršenjem poslova od opšteg interesa	
Uvodna razmatranja	371
1. Pretpostavke odgovornosti	372
2. Pravna priroda i uslovi za oslobođenje od odgovornosti	374
(IX) Objektivna odgovornost za štetu zbog izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućina iz prostorija	
Uvod	375
1. Istorijski razvoj	376
1.1. Rimsko pravo	376
1.2. Srednjevjekovno pravo	377
1.3. Odgovornost za štetu zbog izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućina u IX i XX vijeku	377
1.3.1. Austrijski građanski zakonik	377
1.3.2. Srpski građanski zakonik	379
1.3.3. Skica za Zakonik o obligacijama i ugovorima	380
1.3.4. Zakon o obligacionim odnosima	381
2. Pretpostavke odgovornosti	384
2.1. Normativne pretpostavke odgovornosti	384
2.2. Činjenične pretpostavke	385
3. Pojam prostorije	387
4. Pojam imaoca prostorije	388
5. Oslobođenje od odgovornosti	389
6. Pravna priroda odgovornosti	389

Odjeljak IV

Odgovornost za štetu zbog povrede obaveze	
1. Uvodna razmatranja	395
2. Ugovorna i vanugovorna odgovornost za štetu	398
3. Pretpostavke odgovornosti	400
3.1. Odgovornost dužnika za štetu zbog povrede dužnosti ispunjenja	400
3.1.1. Odsustvo ispunjenja obaveze i zakašnjenje u ispunjenju	401
3.1.2. Da bi nastala odgovornost zbog povrede obaveze, potrebno je i da nastupi šteta.	403

3.1.3. Postojanje uzročne veze između radnji dužnika i nastale štete	403
4. Oslobođenje od odgovornosti	404
4.1. Zakonske pretpostavke za oslobođenje od odgovornosti	407
4.2. Oslobođajuće okolnosti	408
4.3. Oslobođajuće okolnosti u sudskoj praksi	410
5. Zakonsko pooštavanje uslova za oslobođenje od odgovornosti	411
6. Teret dokazivanja i dokazna sredstva	412
7. Dužnost obavještanja i odgovornost za štetu	413
8. Ugovorno proširenje, ograničenje i isključenje odgovornosti	414
8.1. Ugovorno proširenje odgovornosti	414
8.2. Ugovorno ograničenje i isključenje odgovornosti	414
9. Pravna priroda odgovornosti za štetu zbog povrede obaveze	416
10. Dejstva obligacija i objektivna odgovornost	420
11. Objektivna odgovornost zbog povrede obaveze kod pojedinih ugovora	421
11.1. Ugovor o prevozu	421
11.2. Ugovor o organizovanju putovanja	422
11.3. Ugovor o ostavi	422
11.4. Ugovor o nalogu	422

GLAVA IV – SUDSKA PRAKSA

Sadržaj sudske prakse	427
Zaključak	611
Literatura	
Udžbenici, monografije, priručnici i stručni tekstovi	633
Časopisi i sudska praksa	647
Bilješka o autoru	648